

geleden om
ardwerken
esluit, dat
aan een
per bracht,
niet veel
leiding-
handel kan
rijt), maar
gevaar, dat
elgt, wan-
formeerde
niet meer,
eren Ame-
les, en hij
in zooveel
ere ameri-
n plaatsen
dan niet
door onze
der refor-
de kerken-
kt aanpas-
lezen kerk-

n" van een
arin zoo'n
kerk bin-
kan men
oie dingen
en gehand-
og wel iets
eeredienst
waarbij de
erst wordt
den dienst,
ongregation
ongregation
nte staat),
waarbij de
d the Sum-
er geboden),
Penitential
Assurance
bles' Creed-
standing
uitgesproken
men, staan-
waarbij de
(het groote
gen), Offer-
(kort gebed,
lijven staan
uitsprekt,
ord geeft),
(prediking),
n), Benedic-
orgel).
n veel meer
In verschil-
len er naar
lmen gezon-
een ruime
angboek der
27 nummers,
van nr. 328
choone naar
vanzelf, dat
gen kunnen
aspireerd en
innemen. Bij
le prediking
n korte ser-
ening en het
e feugd geen
en eeredienst

de predikant
n, door geen
van onze Ge-
or den 21sten
het voor de
ht een pluri-
ij van KERK

derde richting
at velen zich
van iemand
ok predikan-
len verklaard,
ggen zich er
ik geen prin-
rikformatie en
kerk" zeggen
lichtbare kerk.
anier ook de
agatelliseeren.
vaarouder ook
de kerkcheu-
van hen gewe-
vergadering
r afgezet had,
kellijke tucht-
met de ameri-
kerkverband,
k er op wees,

dat die afzetting op grond van art. 80 der K.O. plaats had gehad, maakte dat blijkbaar nog niet veel verschil uit voor dezen broeder, eerst toen ik dieper op de kwestie inging en het karakter van de tuchttoefening ging bespreken, er op wijzend, dat wanneer art. 80 der K.O. de zwaarste zonden opsomt, die iemand afzettingwaardig maken, en dat de synodocratische vergadering om bekeering van „den zondaar“ had geboden en de kerken opwekte ditzelfde te gaan doen en dat tuchttoefening niets anders bedoelt, dan als laatste daad van liefde den zondaar nog te behouden, ging men begrijpen, dat hier toch iets scheef moest zijn.

Aan „kerkbegrip“ gaat het bij de Amerikaanse broeders falen, maar we kunnen er hen in hun strijd tegen het amerikanisme niet al te hard om vallen, te meer niet, als we er op letten, dat de synodocratische gereformeerde kerken in Nederland, waar men zoo dicht bij de bronnen zit en men geen last van den amerikanschen gelijkshakelingsdrang heeft, het er zeker niet beter afbrachten.

V. S.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

SAMENWERKING? IV (Slot)

In het „Correspondentieblad“, orgaan van de Vereeniging van Chr. Onderwijzers, richtte de heer Kalsbeek van Katwijk h. d. Rijn een viertal vragen aan mijn adres, naar aanleiding van een ingezonden stuk van mij in dat orgaan. De Redactie van bovengenoemd blad plaatste onder de vragen van den heer K., dat ze thans de discussie zou willen beëindigen, m.a.w., mij woordt geen gelegenheid gegeven zijn vragen te beantwoorden. Althans niet in het „Correspondentieblad“.

Welnu, dan zal ik het hier maar doen.
De eerste vraag, die de heer K. stelde, luidt:
„Zijn Barthianen Anti-Christen?“
Hij deed deze vraag, omdat ik beweerd had, dat het laten optreden van Dr. van Niftrik op de Algemeene vergadering in strijd is met 2 Joh. : 10 en 11.
Daar waarschuwt de apostel tegen verleiders, die loochenen dat Jezus de Christus is. Hij waarschuwt de geloovigen in de verzen 10 en 11, deze menschen niet in hun huizen te ontvangen en hen niet te groeten, opdat ze geen gemeenschap zullen hebben met hun booze werken.

Inderdaad, collega K. heeft volkomen gelijk, dat ik niet zóó zou mogen schrijven, indien ik niet van meening zou zijn, dat Barthianen anti-christen zijn.

Welnu, die meening ben ik inderdaad toegedaan: zij brengen een valsche leer; met hun niets ontziende Schrifteritiek bestrijden ze meteen het Vleeschgeworden Woord, Jezus Christus. Een aanval op Gods Woord, op de onfeilbaarheid van dat Woord, houdt in een aanval op Gods Zoon.

Dat zij tegelijkertijd den Christus erkennen als Gods Zoon, zegt mij niets.

Wie het Paradijsverhaal overboord gooit en de maagdelijke geboorte van den Christus durft ontkennen, tast daarmee dermate Gods Woord aan, dat hij verder geen vertrouwen verdient.

Hij moet als een valsche leeraar gebrandmerkt worden.

„Ja maar“, schrijft K. verder, „zegt Barth dat wel? Zeker, hij verwierpt den Kinderdoop. Maar heeft dat iets te maken met Schrifteritiek? Barth aanvaardt de Schriftgegevens over den Doop zoo goed als U, dat is het criterium.“

En dat hij een andere exegese heeft dan u is zijn goed recht als Protestantisch theoloog. Alleen de Roomsche Kerk pretendeert een onfeilbare exegese te kunnen bieden, die niet becritiseerd mag worden. Intusschen houden de Nederlandsche Barthianen vast aan den Kinderdoop“.

Mijn antwoord is: Misschien hebt u wel gelijk, dat het al of niet aanvaarden van den Kinderdoop een kwestie is van critiek op de Belijdenisschriften en niet rechtstreeks op de Schrift, maar — als men zegt de gegevens der Schrift omtrent den Doop te aanvaarden en — zulk een exegese aan verbindt als Barth zich permitteert, dan wordt wel duidelijk, wat Dr. van Niftrik bedoelt met wat hij schrijft op de pag. 202 en 203 van zijn „Kleine Dogmatiek“: „De Bijbel is een meermalig boek. Geen orgaan van directe mededeling Gods. In het oogenblik des welbehagens, als Hij spreekt, dan is de Bijbel Gods Woord.“

Als men op zoo'n straatje staat, dan weet ik niet waar men al exegetiserende terecht komt. Wekt zulk een exegese dan nog het geringste vertrouwen?

Verder ontkent K., dat Barth het paradijsverhaal overboord gooit en dat hij de maagdelijke geboorte verwierpt. Hij meent, dat ik Barth met Brunner verwar.

Het kan zijn, collega! Ik pretendeer allermindst een Barthkenner te zijn, maar ik beroep mij op iemand, die het wel is, n.l. op Prof. Berkouwer, die ons hierover inlichtte op de Najaarsvergadering van het „District Groningen van Chr. Onderwijzers“ op 2 Nov. j.l.

Hij zal u wel beter dan ik over deze kwestie kunnen inlichten.

Mij interesseert het maar matig of Barth of Brunner of Van Niftrik of wie dan ook iets beweert. Ik weet heel goed, dat deze heeren het ook onderling meermalen oneens zijn. De een gaat wat verder dan de ander; voor en na spreken ze elkaar zelfs tegen, maar daardoor worden ze des te gevaarlijker, immers nu worden ze min of meer ongreepbaar.

Onbegrijpelijk en ongreepbaar — twee prachtmiddelen om zich onaantastbaar te maken en daardoor hun invloed te vergroeten. Immers, zóó wordt het mogelijk om vele aanvallen te pareaeren met de opmerking: „Dat en dat is niet Barthiaans, het is alleen maar een stelling van mijnheer X. of Y.“

De derde vraag van K. gaat over samenwerking met andersdenkenden. Hij schrijft: „Zoals heden de Gereformeerden fel gekant zijn tegen de Barthiaansche theologen, waren ze het vroeger tegen de ethische. Daar had je (en heb je) dan ook vervaarlijke ketteren onder. Prof. Doedes verwierp den Kinderdoop in „De Nederlandsche Geloofsbelijdenis“, blz. 448; Prof. Obbink het Paradijsverhaal in „Het Bijbelsch Paradijsverhaal en de Babylonische bronnen.“

Prof. Kohnstamm de maagdelijke geboorte in „De Heilige“, blz. 170.

Voor de aardigheid illustreerde ik maar weer met dezelfde ketterijen. Het was een zeer gemengd gezelschap, dat één ding gemeenschappelijk had: 't ethisch beginsel.

Welnu, hoe was de verhouding tusschen Gereformeerden en Ethischen in politieke partij en vereeniging? Ontzegde men elkander den Christennaam en wenschte men elkander op grond van 2 Joh. : 10 en 11 niet te ontvangen?

Integendeel!

In de Vereeniging voor Christelijk Nationaal schoolonderwijs werkten zoo lang mogelijk samen: Groen van Prinsterer en Kuyper met den ethischen Chantepie de la Saussaye en Nicolaas Beets. Toen de laatste bedankten, was het niet omdat Groen en Kuyper niet meer met hen wilden samenwerken.

De ethische Dr. Talma werd door Kuyper met open armen in de A. R. partij ontvangen. Zijn naam wordt daar nog met eere genoemd.

Wat onze eigen Vereeniging betreft: jarenlang had het Hoofdbestuur een ethischen voorzitter: de heer P. Oosterlee.

Bij het 75-jarig bestaan onzer Vereeniging in 1929 trad als feestredenaar op Zijne Excellentie Dr. de Visser, voormalig ethisch predikant, die met langdurig applaus werd begroet.....“

Mijn antwoord luidt: In de vorige artikelen onder hetzelfde opschrift heb ik mijn zienswijze over al of niet-samenwerken met andersdenkenden uiteengezet.

U laat de geschiedenis spreken. Het is uw goed recht! De geschiedenis kunnen we niet zonder groote schade verwaarloosen. Maar ze is toch niet normatief? Is de houding, die de Gereformeerden in en buiten de Vereeniging van Chr. Onderwijzers vroeger en later hebben aangenomen t.a.v. de Ethischen beslissend, zoodat wij ons daaraan zonder meer moeten conformeren? 't Zou wel gemakkelijk zijn!

Moet er soms voortgaande reformatie zijn?

Zouden we b.v. bij Kuyper moeten blijven staan? Zijn z'n uitspraken het eind van alle tegenspraak?

Die stelling zal toch niemand voor zijn rekening willen nemen.

De Synodes van de zich noemende Geref. Kerken hebben de herhaalde wijzigingen in de leersuitspraken gedurende de laatste jaren gemotiveerd met de overweging, inmiddels „meerder licht“ te hebben ontvangen. Dit laatste gezegde laat ik gaarne voor rekening van genoemde Synodale vergaderingen, zeker is het, dat we de zich voordoende kwesties steeds zullen moeten blijven bezien bij het licht dat Gods Woord daarover geeft en dat hij voortgaande bezinning steeds rijker licht verspreiden zal.

De vraag of wij vandaag kunnen samenwerken met Barthianen wordt niet beantwoord door het feit, dat onze vadersen vroeger samenwerkten met Ethischen en ook niet door het recente feit, dat op het reformatorische appel, beledigd door de W. de Zwijgerstichting in de Domkerk te Utrecht als sprekers optraden: Dr. S. J. Popma, Geref. Predikant te Amsterdam; Prof. Dr. G. C. van Niftrik te Zeist; Prof. Dr. G. C. Berkouwer te Amsterdam en Dr. M. de Goede, Geref. Pred. (onderh. art. 31 K.O.) te Utrecht.

Zoals ik reeds schreef in een vorig artikel, ben ik van meening, dat onze organisatie incidenteel wel eens kunnen samenwerken op bepaalde punten, maar ze moeten zich niet contractueel vastleggen en nog minder moeten ze met andere vereenigingen, die op een totaal anderen grondslag staan in een verbond gaan, al is dat dan ook bedoeld in federatief verband en al zal het alleen gaan over niet-principiële aangelegenheden, zoodat dat b.v. het geval is in de toetreding tot het A.N.O.V. van de Vereeniging van Chr. Onderwijzers.

Ik blijf van oordeel, dat dit fout is.

Ten slotte stelt collega Kalsbeek me de vraag of op mijn standpunt ook niet het beleid van de A. R. partij moet worden veroordeeld, omdat men vroeger niet niet-Christenen in een „Nationaal Kabinet“ over de hoogste landsbelangen met elkaar beraadslagde en bealliste.

„Ook na den oorlog is zulks, naar ik meen, van de A.R. zijde bepleit“, schrijft mijn opponent, „hebt u hierom ook al uw politieke partij verlaten?“

Dankbaar voor de belangstelling in dezen kan ik den heer K. antwoorden, dat ik tot nu toe nog niet met de A. R. partij heb gebroken. Ik herhaal: op een bepaald, van te voren opgesteld program, is samenwerking misschien mogelijk en dan moet het geprobeerd.

Maar — of op den duur zij, die hun A.R. partijgenooten met den kerkelijken ban troffen of er in allen ernst mee dreigden en dezen dus buiten het Koninkrijk der hemelen probeerden te sluiten, kunnen samenwerken met hen, waarvan ze metterdaad verklaarden geen geestelijke gemeenschap meer te gevoelen, dat zal de tijd moeten leeren.

K. v. H.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

GROEI.

De Heer R. Bakker, Heemse, zendt ons onderstaand vervolg:

Hierbij het vervolg van de „momentopname“. In totaal zijn heden, 29 Januari, 8 opgaven binnen, terwijl uit 6 classes bovendien beloften van min of meer spoedige opgave zijn ontvangen. Van de resterende 4 classes, te weten, de classis Stadskanaal, Amersfoort-Utrecht, Alkmaar-Zaandam en 's-Gravenhage is ondergeteekende niet zeker opgaven te zullen ontvangen. Wellicht is er een welwillende lezer die hem aan inlichtingen uit de genoemde classes kan helpen.

R. BAKKER.

Classis Enschedé.

Almelo	201	(120)
Deventer	167	(139)
Enschede	4400	(4323)
Glanerbrug	125	(99)
Hengelo	160	(135)
Oldenzaal	120	(112)

5173 (4928)

Groei 245 of bijna 5 %.

Opmerking: Rijssen, Nijverdal en Wierden zijn bij Almelo inbegrepen.

Haaksbergen bij Enschedé.

Classis Zwolle.

Berkum	244	(244)
Blokkzijl	173	(153)
Dalfsen	684	(651)
Hasselt	463	(502)
Kampen	3789	(3707)
Langeslag	328	(314)
Noordoostpolder ..	46	(45)
Rouveen	694	(600)
Steenwijk	553	(528)
Ambt-Vollenhove ..	622	(584)
Liselmuiden	302	(284)
Zalk	310	(320)
Zwartsluis	112	(102)
Zwolle	2170	(2002)
Lemele etc.	115	(nihil)
Nieuw Leusen	112	(nihil)

10677 (10041)

Groei 636 of bijna 6.5 %.

Classis Zeeland.

Axel	1182	(1263)
Goes	83	(78)
Hoek	189	(225)
Middelburg	138	(114)
Terneuzen	250	(200)
Vrouwenpolder	194	(189)
Zaamslag	350	(325)
Zoutespui	440	(419)
Souburg	57	(nihil)
Brouwershaven	254	(nihil)

3137 (2813)

Groei 324 of 11.5 %.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

DE VRIJGEMAAKTE GEREFORMEERDEN EN DE ANTI-REVOLUTIONNAIRE PARTIJ EN POLITIEK.

II

Zoo is er groote schade aan de principiële en dus ook praktische politiek toegebracht door het partijbeleid, dat de zoogenaamde „interkerkelijkheid“ der partij wilde handhaven. Men wilde alle kerkelijke „richtingen“ zoo noodig en zoo mogelijk een bestuursplaats en een kansbiedende plaats voor haar kandidaten op de verkiezingslijsten geven, om alle kerkelijke „richtingen“ binnen het partijverband voldoende en genoegdoening te schenken, ten einde zoodoende stemmen uit de onderscheiden kerkinstellingen te winnen en te houden.

Daarbij kwam, dat het partijbestuur hoe langer hoe meer alles van boven af ging opleggen, wat heden ten dage nog doorgaat. Nu moge dat eenzijdig aan de slaphouding en traagheid van vele partijleden zijn te wijten, anderzijds kan niet worden ontkend, dat de partijleiding dat in het geveel kwam, zoodat ook weinig werd gedaan om de leden te activeren.

Ook gingen velen al meer inzien, dat de coalitie of samenwerking met andere partijen de A. R. P. en Politiek in haar principiële houding schade heeft berokkend. Die coalitie leidde tot een politiek van het compromis, waarbij geveel en nemen het richtsnoer voor de praktijk werd.

Met erkenning en waardeering voor hetgeen door de zoogen. coalitiepolitiek is bereikt op het gebied van wetgeving en bestuur, kan toch niet worden voorbijgezien, dat bijv. inzake Zondagsrust en Zondagshelling veel terwille van de samenwerking moest worden geduld en toegegeven wat toch met Gods uitgedrukte verbod en een dienovereenkomstig principiële politiek in flagranten strijd was.

Er zijn principiële „offers“ gebracht terwille van machtsinvloed enz. De Staatkundig Gereform. Partij van Kersten is in dezen wel eens de stem van ons geweten geweest, al zijn wij het niet maar opvattingen omtrent de principes verre van eens.

Vooraf in het naoorlogische optreden van de partij is gebleken, dat de principiële afglijding meer dan een gevaar doch een zeer werkelijk feit was geworden. Dat de beide groote bladen van Kuiper, „De Standaard“ en „De Heraut“, op minder eervolle wijze zijn gesneuveld, d.w.z. niet op het principiële slagveld, is voor vele anti-revolutionairen van den ouden stempel meer dan een teeken des tijds geweest: ze zien

daarmee niet ten onrechte een tijdperk van principiële antithese-politiek, in beginselverwatering verlopen, afgesloten.

Een symptoom van het loslaten der antithese, gelijk die vroeger werd beleiden, is bijv. het feit, dat een promovendus aan de Vrije Universiteit van Kuiper het durfde bestaan de stelling te verdedigen, dat de antithese niet meer bruikbaar is voor politieke organisatie. Alsof wij haar uitgevonden hebben! Alsof ze een door ons verzonnen maatstaf is! Dat het geestelijk klimaat van het hedendaagsche humanistische „Barthianisme“ daaraan bevorderlijk is, kan moeilijk worden geloofd.

Een symptoom van die principiële afglijding was ook de weinig Schriftuurlijke manier van propaganda bij de jongste verkiezingen, nog wel de eerste verkiezingscampagne na den oorlog! Dat is door de partijleiding dan ook toegegeven (Ned. Ged. van 16 Juni '46).

De praktisch gerichte politiek van het mogelijk bereikbare heeft ook velen het rechte gezicht op de bevoegdheid en grenzen der overheidsmacht doen verliezen. Wij moeten ons herinneren, dat reeds een Prof. Fabius zijn leven lang in dezen heeft gewaarschuwd. Hij werd het al meer onens met de A. R. opvattingen ten opzichte van den omvang der overheidsstaak. Bij gelegenheid van het Jubileum der V. U. heeft hij nog eens een fel requisitor gehouden tegen het verlaten van de grondbeginselen der A. R. P. Hij onderkende heel scherp de staatsocialistische tendenz van dezen tijd. En wij moeten erkennen, dat hij over het geheel genomen juist gezien heeft.

Dat blijkt wel in onze tijd. Daarvoor is bijv. te wijzen op een brochure van Mr Dr Scholten: De Overheid..... U ten goede. Met een beroep op die woorden

uit de Schrift wordt verdedigd, dat de overheid in het geheele leven een uitgebreide taak heeft, zoodat de opvoeding en het onderwijs; de overheid moet de jeugd van verschillende richtingen dicht bij elkaar brengen, bijv. in kampen; ze moet een breede economische en sociale politiek volgen enz. (7).

Binnen het kader van die gedachten is het begrijpelijk, dat men vandaag in A. R. kringen nog wel bezwaren heeft tegen een wet op de bedrijfsschappen als van Minister Vos, doch inzake de zoogenoemde geleiding der economie heel ver meegaat met de socialistische theorieën in dezen. Zoodat zelfs de A. R. Kamerclub in haar geheel stemt voor het Consumentencrediet, waarvan terecht gevraagd is waarin het verschilt van de Duitse Winterhulp!

Het is oppervlakkig, dat met een beroep op de tijdsomstandigheden de staatsocialistische tendenz van de huidige regeerpolitiek wordt gemaskeerd, en het bedroevende is, dat zelfs anti-rev. vertegenwoordigers de ware strekking van dergelijke regeeringsmaatregelen niet onderkennen.

Die afglijding van het principiële fundament is wel heel sterk aan den dag gekomen bij een groep met betrekking tot de revolutie in Ned. Oost-Indië. Die innerlijke verdeeldheid over een zaak, welke principiële gezien toch wel weinig moeite geeft, is mede oorzaak, dat de partij en de partijleiding buiten de Kamer niet eens bij machte is geweest het A. R. volk, laat staan het geheele volk, wakker te schudden.

Zoo kunnen wij inderdaad van moeilijkheden spreken, welke bij ons vooral haar concrete aanleiding vinden in de weinig principiële zoogenoemde praktische politiek der A. R. P.

FRANCKE.

4) Het in den tekst genoemde kwam altijd weer uit in artikelen over de coalitie. Men was toegesplitst op het praktisch bereikbare. Als bijv. Mr V. H. Rutgers in den 1sten jaargang van „A. R. Staatkunde“ (maandelijkse organ van de Kuiperstichting) een artikel schreef over de „Coalitie“, neemt hij wel een paragraaf op over „Bewaren van een coalitie-aanpak“, maar de principiële vragen over de toelaatbaarheid van coalitie bijv. met de Boomschen, komen niet aan de orde.

5) Ten bewijze van het in den tekst gesignaleerde een citaat uit het „Gereform. Tijdschrift“, jaarg. 11, no. 10, bladz. 354/5, (1911), een artikel van Dr G. Doekes: „De overheid en het vierde gebod“. De Doekes schrijft: „Men weet, hoe de gemeenten van vele belijders in ons land ontrast zijn in de laatste weken door meer dan een teleurstelling in de verwachting, dat onze Christelijke regering den sabbat zou hoog houden. Dr de Moor schreef er een hartig woord over, waarmee wij van harte instemmen.“

„Droevige dingen gebeuren er in de laatste weken. Die men niet zou verwachten. En die niet onopgemerkt mogen voorbijgaan. In 's lands Raadsaal verklaart een anti-revolutionair minister, dat hij voor een buitengewoon groote subsidie, die de regering aan een landbouwtenoemstelling geven wil, niet als voorwaarde durfde stellen, dat deze des Zondags gesloten zou zijn. Hij mocht zijn gevoel en anderen niet opleggen, en als hij dit eischte, kwam er niets van de tenoemstelling. — Alsof het hier ging om een particulier geveel en niet om het gebod des HEEREN! Alsof zulk een reusachtige subsidie niet het recht gaf althans dezen eisch te stellen. Alsof het niet beter ware, dat deze zaak mislukte, dan dat om haar te doen gelukken Gods gebod werd opzij gezet. — In den gemeenteraad der tweede stad van ons land spreekt een anti-revolutionair wethouder tegen een motie, die aan de Tramwegmaatschappij het gevoelen van het gemeentebestuur wil doen kennen, dat hanteerwege de dienst des Zondagsmorgens zeer zou kunnen worden beperkt. Hij pleit krachtig tegen deze motie, omdat haar motiveering niet juist is, maar vooral omdat het toch niet zal baten, want de Tram legt de motie naast zich neer, geeft aan haar geen gevolg, en dan schandte dit het prestige der gemeente. — Alsof die verkeerde motiveering niet kon geschrapt worden, doch de zaak gehandhaafd blijven. Alsof het gemeentebestuur iets van zijn prestige zou inboeten, wanneer het getuigde tegenover de Tramwaatschappij voor het eeren van Gods geboden. Alsof het niet de roeping der overheid was om zichzelf althans vrij te maken en te protesteeren tegen deze Zondagsontheilijking!“

En nu, om een derde droevig feit te noemen, leest ge in de bladen het bericht, dat op Nieuwjaarsdag vrij wat meer bestellingen dan gewoonlijk zullen plaats hebben, en dat ook gedrukte stukken daarin worden opgenomen wat anders des Zondags niet geschiedt. Voorts, dat wie op 1 Jan. zijn gelukwensen bezorgd wil hebben, dit kan gedaan krijgen door eenige dagen te voren ze te posten met een kruis over 't adres. (1 Jan. zou in 1912 op Zondag vallen. J. F.) — Alsof men onder een christelijk ministerie niet mocht verwachten, dat kort en goed bepaald zou zijn: op 1 Jan. slechts één bestelling, en daarin geen drukwerken; alle nieuwjaarswensen worden pas van 2 Jan. af besteld. Aan zulk een bepaling was geen enkel bezwaar verbonden; ze zou onze postbeambten het verdrietige Zondagswerk hebben bespaard; en van de regering zou een kloek getuigenis zijn uitgegaan voor Gods eer in de onderhouding van het vierde gebod. — Deze dingen krenken het hart van ons christenvolk, en we mogen niet verzwijgen, hoe zeer ze ons hinderen. Indien het zout zelf smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Wie Mij eeren, zal Ik eeren, zegt de HEERE, maar wie Mij versmaden, zullen licht gesicht worden. Zulke dingen moeten kwade gevolgen hebben. Zij geven aanstoot, en wekken rechtmatige eergelust. En wie den moed mist om den naam des HEEREN te belijden, het koste wat het kost, zal vroeg of laat ervaren, dat de HEERE niet met Zich laat spotten. En vooral wie beter weten, staan hierin schuldig.“

Wij geven dit citaat uit 1911 in 1946, om te laten zien, dat de coalitie reeds vroeg aanleiding was tot beginselverzakking, maar ook, dat er toen reeds werd gewaarschuwd, zoodat de critiek van ons vrijgemaakt ook in dezen een terugkeer tot de vaders kan betekenen, tot die vaders, die zich aan het gebod Gods gebonden wisten en dat ook openlijk uitspraken tegenover ministers der kroon, tegenover anti-rev. dragers van het ministerium.

6) De bedoelde rede van Prof. Fabius is opgenomen in „Gedenkboek van de viering van het 50-jarig bestaan der V. U.“, bladz. 82—114, onder den titel: „Verleden en Toekomst“. Het is meer dan de moeite waard vandaan zijn geschriften en ook de genoemde rede te lezen en te overwegen. In A. R. kringen werd Fabius nogal eens als een buitenbeentje, een „extremist“ beschouwd. In no. 41 van het „Organ van onze Melajeshoud“ (22 Nov. '46) schreef de heer Zijlstra over hem onder meer het volgende: „Prof. Fabius kon het met Groen van Prinsterer beter vinden dan met Dr Kuiper. Hij was het in vele opzichten met Dr Kuiper eens, maar inzake de praktisch-politieke eischen verschilde hij met hem van mening, in menig opzicht. En dat gaf wel eens strubbeling in het politieke leven. Prof. Fabius kwam zo wel wat terzijde van den weg te staan, waarlangs het anti-rev. leven zich bewoog, en vandaan uit was zijn critiek niet mislukt. Die critiek vloeide echter voort uit zijn liefde tot des Heeren zaak. Hij kon zich uiteraard ook wel eens vergissen, maar in de uiteenzetting der beginselen en hun eischen faalde hij echter nooit. En wat hij vooruit zag in niet een waandenkebeeldig bleek. Hij zag met smart het steeds meer ingrijpen van den staat in het leven. Hij wilde op dat punt niets toegeven. Wat Dr Kuiper nog wel deed. Ik noem bijv. de verplichte verzekering. Nu wij rondom ons zien, hoe het socialisme wint en het communisme dreigt, mogen wij Prof. Fabius' werken niet vergeten... En hebben wij meer dan eens zijn critiek te hard gevonden, nu later moeten wij vaak zeggen: en toch had deze Fabius geen ongelijk.“

In de bovengenoemde Jubileumrede heeft Fabius zijn beschouwingen en critiek nog eens in het kort samengevat. En wij doen goed hem ook hier het een en ander te laten zeggen. Onderscheiden punten brengt hij naar voren:

a. Het algemeen stemrecht en de evenredige vertegenwoordiging. Hij zegt: „Bij mijn leszen had ik, en dit in overeenstemming met alle coryphaeën der anti-rev. richting in binnen- en buitenland, het algemeen stemrecht bestreden, als gevende voor het volk een ongehoord massa“. In een noot cleert hij „De Standaard“, die eerst vurig voor evenredig stemrecht streed, doch in 1923 moest erkennen, dat de evenredige vertegenwoordiging „blijken zal de grootste politieke fout van onze eeuw te zijn“.

b. Leerdwang. „Leerdwang had ik ook in geschrifte veroordeeld (n.l. in een Rapport met anderen aan de Ver. van Chr. Nat. Sch. 1898), geheel overeenkomstig Mr Th. Heemakers keurige karakterisering, dat die dwang is „een politiereglement voor het familieleven“.

c. Openbare armenzorg. „Tegen openbare armenzorg was ik, ook in een afzonderlijke studie (Armenzorg, 1912) opgenomen en deed ik het bij mijn onderwijs; zulke hartelijke aansluiting bij den eenparigen strijd, door anti-rev. leden van de Tweede Kamer der S.-G. daartegen in 1854 gevoerd“. In een noot verwijst hij naar Mr H. Bijleveld, die in 1920 in een prae-advies aan de Ver. voor Armenzorg en Weldadigheid Fabius' standpunt innam.

d. Staatsocialisme. Fabius meent, dat het „op ons staatkundig erf in deze eeuw schier onbetwiste hoogtij viert“. Kuiper had er reeds op het eerste Sociaal-Congres tegen gewaarschuwd in zijn rede: „Het sociale vraagstuk en de Christelijke religie“ (1891). En Colijn schreef in 1922 (in „De Christenpatroon“): „Onze vrijheidsbeperkingen dragen een socialistischen stempel. Dien van het Staatsocialisme. Ze zijn in west- en-Nederlandsch; ze zijn zeker niet anti-revolutionair (christelijk-historisch). Onze beperkingen van de vrijheid zijn ingegeven door een dodelijke vrees, dat iedere vrijheid gevaarlijk is.“ (De arbeidswet was toch in het geding!).

In hetzelfde artikel tegen de voorgestelde Arbeidswet kwam Colijn op voor de maatschappelijke en persoonlijke vrijheid: „een beginsel, dat onder ons geenszins nieuw is, maar dat wij, onder de zuiging van de sociaal-democratie, wat uit het oog verloren hebben en dat wij weer naar voren moeten brengen“. „De Standaard“ van 18 Aug. '22 schreef er in gelijken geest over: „De wetgever zal niet langer mogen zijn regelen en reglementeeren, maar helpend en steunend het vrije maatschappelijke leven“. In 1923 meende hetzelfde blad, dat de A. R. Partij zich met kracht moest te weer stellen tegen staatsbemoeien en staatsmacht.

Colijn zei in een rede te Kampen, dat het in de jaren 1901—1905 nog goed ging, maar dat daarna kwam de inzinking en teruggang.

„De Nieuwe Haagse Courant“ van 13 Mei 1919 liet een congresantiekreet hooren tegen het verdoringsproces der A. R. Partij en zag een loslaten van het principe en een afglijden naar de tegenpartij.

Ook de christelijk-historische „Nederlander“ was overtuigd, dat „rechts“ in zijn geheel genomen, bij sociale vraagstukken steeds meer op de lijn der sociaal-democraten is overgezet (art. van 25 April 1911).

Dat alles en nog meer citeert Fabius in een noot bij zijn rede. Het komt me voor, dat de A. R. Partij in dezen al meer heeft toegegeven en zich hoe langer hoe meer heeft aangepast bij de staatsocialistische ideën van onze tijd. Een critiek, als hierboven werd geleveerd, uit den „goeden ouden tijd“ is in onze dagen schaarsch en als men den critischen draad uit die jaren weer opneemt, wordt men door de meerderheid der A. R. menschen voor conservatief en erger aangezien. Het is meer dan tijd, dat de bezinning hier inzet.

e. Democratie. Fabius heeft reeds jaren voor ons gewaarschuwd tegen de democratie, door Capadose reeds gevloekt als democratie.

Guizot, een Fransche staatsman, zei eens, dat achter het woord democratie zich de chaos verborgt; met welk woord Groen van Prinsterer het hartelijk eens was. Fabius beklaagt zich er verder over, dat men in de Partij en in de A. R. pers zijn critiek en die van Dr Nederbragt en die van Dr J. C. Sikkeld heeft genegeerd en doodgezwegen.

En moeten wij in 1946 niet erkennen, dat zulke tot onze groote schade is geschied?

f. Vakorganisatie. Fabius kon zich ook met de ontwikkeling der vakorganisatie niet vereenigen. Hij stemt van harte in met de zienswijze van Dr J. C. Sikkeld in dezen en citeert in een noot een aantal stellingen van dien onvergetelijken Amsterdamschen predikant, die helaas in zijn en in onze dagen weinig gehoor vond en vindt.

In 1903 gaf Dr Sikkeld: „Vakorganisatie naar Christelijke beginselen“ en verdedigde onder meer de volgende stellingen: „De tegenwoordige zoogenoemde vakorganisatie verdient dien naam niet. Zij is niet de organisatie van eenig vak.“

Zij miskent het organisme in vak en bedrijf; zij organiseert daarom niet, maar deorganiseert.

Zij is van materialistisch beginsel en van anarchistische strekking. Het is haar te doen om de macht voor de materiële krachtsontwikkeling, tot niteenrukking van het georganiseerde menschelijke leven. De tegenwoordige zoogenoemde vakorganisatie is niet anders dan de georganiseerde klassestrijd, die in een valsch beginsel wortelt en opstand is tegen de Orde van Gods voor het menschelijke leven.

Daarom wordt deze zoogenoemde vakbeweging snooder en gevaarlijker, wanneer ze onder den naam van CHRISTELIJKE VAKBEWEGING zou kunnen optreden tot voortzetting van den aangevangen machtsstrijd.“

Fabius besluit deze noot met de volgende woorden: „Ook ik heb meermalen gewezen op het valsche in den naam van vakorganisatie, wijl zij zijn noch een vak (de patroon is niet daarin), noch voor het vak (zij bedoelen alleen de belangen der arbeiders).“

Sikkeld pleitte in genoemde rede voor een christelijke bedrijfsorganisatie, en dat wel in 1903, en..... vandaag willen sommigen ook daartoe komen, maar..... intusschen is de geheele zoogenoemde vakorganisatie scheef gegroeid!

Er is alle reden weer eens te luisteren naar de oude voortrekkers, die jammer genoeg toen voor hun woorden geen klankbodem vonden, maar toch de eischen van Gods Woord ons voorhouden hebben. Zullen wij, geleerd door den druk der omverrichting, weer gaan luisteren naar hun woorden en ook er naar gaan doen?

Men leze ook eens, naast zijn geschriften, de rede welke Fabius op de Deputatenvergadering der Partij in 1929 heeft gehouden, opgenomen in Antrev. Staatkunde (3-maandel. organ), derde jaargang 1929, bladz. 229—287, onder den veelzeggenden titel: „Groen van Prinsterer — nooit gevolgd“. Op bladz. 253 heet het: „Groen van Prinsterer is, ook door de anti-revolutionairen, niet gevolgd; nooit gevolgd. Met één beperking nochtans. Hij is niet gevolgd door de toongevers onder hen; door de woongevorders; door hooger en stand en middenstand. Evenwel had hij zijn aanhang; bij diuzanden.“

7) Mr Dr L. W. G. Scholten, De Overheid..... U ten goede; Weyer, Franeker, 1945. Het is onbegrijpelijk, dat deze schrijver, na op pag. 4/3 onderkend te hebben, dat wij met de instorting

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater,

Men kan de vraag stellen: maar hebben wij met die vreemde filosofie eigenlijk wel veel te maken? Er is door de wijzen dezer wereld zooveel dwaasheid verkondigd, en de Schrift waarschuwt daartegen zeer ernstig. Laten wij er verre van blijven.

Maar dan hebben wij de waarschuwing der Schrift zeker niet verstaan. Wij waren in onzen kring gelukkig reeds een kwart eeuw geleden door Prof. Schilder ernstig gewaarschuwd tegen het gevaar, dat ons van deze leer der existentie en van de paradox, van het ja en neen bedreigde. Hij doorzag deze leer en al wel velen, ook onder ons, zulks overdreven achten, thans behoorde de helse verleiding wel zeer duidelijk tot alle christenen te spreken, iets wat helaas niet het geval is.

Zoolang deze wijsheid nog gevangen bleef in moeilijk verstaanbare filosofische vaktaal, bleef de belangstelling beperkt tot den universitatien kring.

Maar dit werd allengs heel anders, vooral toen men meende, dat de kerk van Christus er veel door leeren kon.

En het dreigend kwaad wordt nu merkbaar voor gansch het leven, nu de Fransche geest in een J. P. Sartre, langs den weg naar beneden, er zich meester van maakte en bij hem de brutale godloochening, als naar de gewoonte der revolutie, vergezeld gaat van de reductie, het terugkrabbelen, het verbergen van het gif in schoonschijnend omhulsel.

Hij lijkt dan weer op Rousseau, die in den gloed van zijn taal zijn inconsequenties wist te doen schuilen.

Zijn romans worden door de jeugd verslonden, en zullen wel spoedig allerwege vertalers vinden.

De gletscher smelt snel, en de wateren storten neer lange de heiling der intellectuelen, van universiteit en lezing en roman en tijdschrift en dagblad in het dal van het gewone leven.

Sartre is reeds wereldberoemd. Hij reisde naar Amerika. Men wil hem ook hier laten optreden.

Wij lezen van zijn wijsheid in tijdschrift en weekblad en in populaire bladen. Het dagblad volgde in Frankrijk reeds. Er wordt gedurig over deze filosofie gestreden. Tot op volksvergaderingen toe, waar de marxist den opdagenden vijand, immers het terugkeerende individualisme, met kracht bestrijdt.

De mensch wordt toch opgesloten in de wereld hier beneden en dat doet de marxist ook. Maar zijn eigenlijk bestaan is de dood en het niets. De bestemming

van het Nat. Soc. Duitschland den geest van dat regiem nog wel niet kwijt zullen zijn, in het tweede deel van zijn brochure aan de Overheid zooveel bevestigingen wil toekennen. Hij acht die uitgebreide overheidspraak wel niet het ideaal, maar in dezen tijd van overgang en vooral van nood moet de overheid zich wel met alles bemoeien. Onder de leuze: de overheid..... U ten goede wordt staatsinmenging op alle levenssterren als eisch gesteld. Het is m.i. overdadig, dat zoo het staatsocialisme onder ons wordt gepropageerd.

Het is wel jammer, dat men van Anti-Rev. zijde bij zijn ageren tegen het regeringsbeleid insake Ned. Indië door hier en daar in bond met mannen van de Partij van de Vrijheid en dergel. protestmeetings te organiseren meer het staatsrechtelijke dan het Gods Woord verlatende van de zaak op den voorgrond heeft gesteld. Zoo heeft Schouten in de Rivierhal te Rotterdam naar zijn zeggen meer als Nederlander dan als christen gesproken. Er werd dan ook zonder gebed begonnen en aan het eind heeft men — gelijk het verslag in „De Rotterdammer“ luidde — de rede nog „verdiept“ door samen Ps. 89: 7 te zingen. Heeft de A. R. P. in onderscheiding van andere partijen en groepen, die eveneens maar toch op andere gronden en beginselen tegen het regeringsbeleid insake Indië zijn, niet een geheel eigen woord te spreken? Juist in zulke dingen als de Indische kwestie moet toch blijken, dat wij ons uitsluitend op de Schrift baseren!

Daarom kunnen wij dankbaar zijn voor een brochure als van Dr. S. U. Zuidema „De Indische kwestie“, één der weinige Geref. zendingarbeiders, die het goede beginsel van het Woord vasthouden. Genaemde brochure houdt zich vooral met de achtergronden der kwestie bezig. Men leze bijv. de hoofdstukjes „Karakter van het Hollandische vraagstuk“ en „De Nederlandse christen-democraten“ (de bladz. 19—24 en 28—30). Hij laat scherp zien, dat de twee modernistische, goddelooze leerstukken der Fransche Revolutie, de leer der volkssoevereïnteit en die van het zelfbeschikkingrecht der volken of naties, in de Indische politiek der regering een belangrijke rol spelen. Hij toont aan, dat in de beschouwingen van Prof. Kraemer, Dr. Verdoorn e.a. de humanistische geschiedenisbeschouwing en de Barthiaanse theologie elkaar ontmoeten; dat door die mannen de democratisch-revolutionaire beginselen van volkssoevereïnteit en zelfbeschikkingrecht als „evangelische“ beginselen worden aanvaard; dat het Barthianisme daarvoor juist de eigendige theologie is, omdat zij altijd en overal het Evangelie aandient als een revolutionaire grootmacht van de eerste orde, zoodat een aanhanger van die theologie, door het Evangelie zelf revolutionair te noemen, het onderscheidingsvermogen heeft verloren, om revolutie als revolutie te onderkennen.

Wat zouden Prof. Dr. J. H. Davinec, Dr. Verkuyl e.a. daarop hebben te antwoorden? Als de vrijgemaakten zeggen, dat er verband is tusschen het voortaan van de Indische revolutie en de theologische beschouwingen bij de genoemde zendingmensen, dan noemt men dit haast lasteren. Maar wat zullen ze nu tegen Dr. Zuidema zeggen?

van den mensch wordt wel binnen deze wereld gezocht, maar dit eindige bestaan wijst niet boven zich zelf uit, noch naar de gemeenschap, zooals de marxist dit wil, noch naar een transcendent doel. Het heeft geen grondslag in zichzelf. En dit doet den socialist terugschrikken voor de in wezen naaste familie.

Sartre maakt hetgeen een Heidegger in onverstanebare klanken vertelde voor ieder gewoon mensch toegankelijk.

Hij is als Voltaire van zich zelf zeide: ik ben als de klare beekjes, transparant, doch ondiep. Juist om het ondiepe is hij begrijpelijk en stelt hij voor heel gewone consequenties in het leven van den dag.

Juist daardoor is hij dubbel gevaarlijk.

En heeft Dr. Kuiper eens gezegd, dat de Fransche revolutie de uiterste consequentie was van het ongelooft, thans blijkt, dat die consequentie, die brutaliteit van den mensch nog verder kan gaan.

Maar zien wij eerst, wat deze wijze leert. Het kan in een notedop, in weerwil van de lange monologen, die de immorele wezens in zijn romans steeds weer houden.

De lezing van die romans kan waarlijk niet worden aanbevolen.

En dit wordt aanstonds wel duidelijk als Sartre zich tegen het verwijt wegens zijn schunnigheden verweert met te zeggen: maar wat deed Zola, dien gij prijst, en wat durfden al die naturalisten niet aan? Ik verlustig mij niet in het kwaad, ik teeken het leven alleen maar zooals het is.

En is de moraal van het gewone leven zoo mooi? Zegt men niet: het hemd is nader dan de rok? Charité bien ordonnée commence par soi-même? Of: doe een mensch goed en gij krijgt stank voor dank, behandel hem hard en hij is bruikbaar en vriendelijk? Welnu, zoo teeken ik hem, en wat hebt gij daartegen te zeggen?

Gij verwijt mij mijn atheïsme? Maar waren de wijzen der Fransche revolutie geen godloochenaars? Alleen, zij handhaafden nog wel een moraal; wat zeer inconsequent was. En wat is het radicalisme anders dan een nog wel spreken misschien van God, téwijl men zóó leert en doet, dat er niets zou veranderen ook al geloofde men niet?

Tegenover dit ongelooft heeft hij natuurlijk geen ongelijk. Hij zegt: ik zeg ook, dat God niet bestaat, maar ik trek dan de uiterste consequentie en ik zeg voort: dan is er ook geen wet, geen gebod, geen andere moraal dan die de mensch zich zelf maakt. En daarmee uit.

Toch wil hij humanist zijn en de mogelijkheid van een menschelijke samenleving bewijzen.

En dit kunststuk nu verricht hij in een klein werkje met den titel: „L'Existentialisme est un humanisme“. Zijn leer is een humanisme. Maar dan een, zooals hij die ons zal vertellen.

Wat is nu die leer?

Zij komt heel gewoon hierop neer, dat de existentie gaat vóór de essentie, het bestaan voor het wezen. Dat is de hoofdstelling.

De mensch bestaat, ja, maar hoe? Hij is op deze wereld geworpen, en betekent eigenlijk niets. Hij moet zich zelf maken. Hij schept zich zelf en dat doet hij door zijn keuze in volle vrijheid.

Als ik, dus Sartre, het wezen zou zetten vóór de existentie, als ik bijv. zou gewagen van een menschelijke natuur, dan zou ik moeten aannemen, dat er een Schepper is, die den mensch vormt naar een bepaald plan, dat hij van te voren vaststelt. Zooals een architect een huis bouwt en een werkmán een papier-snijder vormt.

Maar zoo is het niet. De mensch is er, maar hij moet nog worden. Hij ziet zich geplaatst te midden van een wereld van dingen, die, evenals hij zelf, niets betekenen. Wat is toch het naakte ding voordat de mensch er zich mee heeft bemoeid en het heeft omhangen met zijn woorden en begrippen? Het is niets. Het betekent niets, het heeft geen enkele rechtvaardiging. En het is moeilijk te midden van die dingen te leven, tusschen die slimmerige massa rondom ons heen. Een mensch, die dit goed ziet, wordt er we van. Hij keert zich met walging af. Nausée, zooals een zijner romans heet.

Want er is niets noodzakelijks. Alles is toevalligheid, willekeurig zonder reden van bestaan, zonder doel. De dingen komen en gaan. Wat er is, ook de mensch zelf, stort weer in het niets.

Er is ook geen wet geschreven in de hemelen. Niets moet er zijn, het is er eenvoudig. En de mensch ziet zich nu geworpen in zulk een onverschillige, koude wereld, die plotseling blijkt de zijne te zijn. Hij is opgedoken in de starre verblindende der dingen en veroordeeld tot het zoeken naar een zin, maar tevergeefs. Hij wil God worden, „maar de god, die ik worden wil, is niet in deze wereld, en ook niet in een andere“.

Zoo zien wij dat deze hoogmoedige mensch niet alleen God verwerpt, maar nu ook alle werk Gods. Zulvere consequentie van het ongelooft. Het is steeds weer gezegd: wie God verlaat, verliest ook deze wereld, ook al zoekt hij haar met sterk begeeren.

Maar de groote brutaliteit ligt hierin, dat hij meent te mogen walgen van het bestaande. Hij ontzegt aan Gods werk alle betekenis. Hij vervloekt het. Hij hoort het met den bittersten hoon. Hij lacht als een krankzinnige. Trouwens, wat is krankzinnigheid? Heeft misschien de man, dien wij opsluiten, niet het recht

om te zeggen, dat hij alleen wijs is, en de wereld gek?

Zoo staat de mensch daar nu, een niets en te midden van niets. Hij staat daar alleen. Volkomen hulpeloos. Daar is geen hemel en geen aarde, die hem iets vertellen. Daar is geen wet, geen norm, geen regel. Daar is ook niemand, die hem helpen kan. Alles kijkt hem met koude onverschilligheid aan. En dat is ontzettend, maar het is eenmaal zoo. Gij, dus roept Sartre den marxist toe, gij loochent God, maar gij meent, dat de mensch nog iets is, en dat hij zich op zijn vermogen kan beroepen. Gij loochent God en meent dat te kunnen doen zonder gevaar. Maar dat is niet zoo. Ik doe het ook, en ik vind het heel erg lastig. Maar het is nu eenmaal zoo. Het feit ligt er en ik reken daarmee. Ik ben geen gewone atheïst, die er zich op verheft te zeggen, dat God niet bestaat en dan verder meent alle dingen goed te kunnen noemen. Ik ga verder; ik zeg: ook al bestond God, dan zou er nog niets veranderen. Dan bleef ik precies dezelfde eenling, de hulpeloze, die nergens steun vindt en die zich nergens aan kan vasthouden. Het kan niet erger, deze hulpeloosheid.

Maar dan verheft zich deze mensch en zegt: maar zie, nu komt er licht. Want ik heb één ding, dat groot is. Ik ben vrij. En die vrijheid is mijn eenige en groote goed. Daar is niets, dat deze vrijheid bindt. Geen God en geen meester. Geen wet of gebod of moraal. Geen hulp en geen raadgever. De mensch staat met deze vrijheid absoluut alleen. Maar hij is dan ook alleen verantwoordelijk voor zijn keuze. Wat hij kiest is goed, want kwaad kan hij niet kiezen. Hij stelt zelf de maat van alle ding. Hij schept de moraal. En zooals hij kiest, zoo kiest hij voor heel de menschheid. Hij wil, dat allen kiezen zullen zooals hij. Hij is dus verantwoordelijk voor de keuze van allen. En dit te weten brengt juist den angst, dien alle menschen kennen of zij het weten willen of niet.

Maar wat die verantwoordelijkheid beteekent wordt niet duidelijk. Tegenover wien verantwoordelijk? Alleen tegenover zich zelf of ook tegenover de menschheid? Reden tot verwijt achteraf is er niet. Schuldgevoel is uitgesloten. En zoo gaat dat voort.

Kon de waanzin van den hoogmoed hooger klimmen?

De mensch zegt: God bestaat niet, en ook al bestond Hij, ik heb er niet mee te maken. Van Gods werken, die Zijn grooten Naam loven, keert hij zich met walging af. Hij zelf is een niet, zooals hij op de wereld geworpen werd, maar hij maakt zich zelf door zijn souvereine keuze.

En als men dan Sartre voorhoudt, hoe ontzettend het leven moet worden als deze leer alom werd aangevaard, dan antwoordt hij: toch ben ik humanist, want — en nu komt de reductie, dan is er weer een milieu, waarin de mensch leeft en een conditie. Dan zullen velen gelijke keuze doen. Er is geen menschelijke natuur, maar wel een universele waarde. Kwade trouw is uitgesloten. Zij is een dwaling. Ten slotte is deze wijze een optimist. Daar zal zeer goed een wereld met zijn wijsheid te bouwen zijn. In elk geval een wereld van de daad.

En Sartre eindigt zijn werkje met zich te verweren tegen een opmerking van christelijke zijde, dat hij niets dan wanhoop werkt. Het is niet waar, zegt hij. Want het is niet alleen zóó, dat wij niet gelooven, dat God bestaat, maar wij meenen ook niet, dat het probleem voor ons is de existentie van den mensch. Immers moet hij zich zelf vinden en zich overtuigd houden dat niets hem kan redden van zich zelf. Zoo is mijn wijsheid een optimisme. Deze mensch is „vrij“, want hij is van alle vrees voor den Rechter van hemel en aarde verlost. En na alle socialisme is ten slotte het meest strikte individualisme der Fransche revolutie teruggekeerd, maar nu in veel radikaleren zin. De slang bijt weer in zijn staart.

Met hartelijke groeten en heilbode uw toegenege
MARNIX.

Youth for Christ.

De (herv.) Kerkbode van Monster schrijft:

De N.C.R.V. reporter deelde in het Engelsch (met erbar-melijke uitspraak) mede aan de Jeugd in Amerika wat hier gebeurde. We beluisterden dan het zingen van „Rijst op, rijst op voor Jezus“. Dat oprispen ging nogal ongelijk, we hoorden tenminste twee koren tegen elkaar in zingen.

Eerste spreker was Dr. J. J. Franck, Ned. Herv. Pred. te Utrecht. Ons werd medegedeeld dat half Nederland op Amerikaanse schoenen loopt, maar dat er nog meer is dat ons (Amerika en Nederland) samenbindt n.l. „het geloof in Jezus Christus, de redder der wereld“.

De Amerikaanse vrienden hebben het geheim van de atoombom, maar ook het geheim van het geloof in Jezus Christus. Nu gaat het er om ons geloof in Zijn dienst te stellen. Gij moogt van Christus zijn. Neem niet een afwach-tende houding aan. Rijst op, rijst op voor Jezus.

De Roomsche Katholieke zangeres Mevrouw Jo Vincent zong in het Engelsch na deze toespraak van Dr. Franck: „Jezus is de weg, de waarheid en het leven — En Hij is van mij, van mij“, dit lied werd door de groote menigte overgenomen.

Hierna was het woord aan Dr. Barkey Wolf, Gereformeerd Predikant te Den Haag.

Als ge niet voor Christus kiest, zult ge toch iets anders moeten kiezen. Ge kunt niet leven zonder op iets te leunen.